

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

בע"מ 420/24

לפני: כבוד השופטת יעל וילנר
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופט ח' כבוב

המבקשת: פלונית

נגד

המשיבה: פרקליטות המדינה - המחלקה האזרחית

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל-אביב יפו (הרכב השופטים: ו' פלאוט, צ' ויצמן, י' מושקוביץ) בעמ"צ 14698-09-22 מיום 2.10.2023

תאריך ישיבה: ד' בסיון התשפ"ד (10.06.2024)

בשם המבקשת: עו"ד מאיה יוסף ויסמן; עו"ד נעם עמית

בשם המשיבה: עו"ד רות גורדין

פסק-דין

השופטת יעל וילנר:

1. לפנינו בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (סגנית הנשיאה ו' פלאוט והשופטים צ' ויצמן ו-י' מושקוביץ) בעמ"צ 14698-09-22 מיום 2.10.2023, שבגדרו נדחה ערעור שהגישה המבקשת על פסק-דינו של בית המשפט לענייני משפחה ראשון לציון (השופטת ח' שירדה) באמ"צ 7633-03-21 מיום 24.5.2022, שבמסגרתו נדחתה תביעת המבקשת לפי סעיף 30(ב) לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 (להלן גם: חוק האימוץ או החוק), בה ביקשה כי יותר לה לעיין ברישומים הנוגעים אליה בפנקס האימוצים.

2. אקדים ואומר, כי הבקשה שלפנינו מעוררת שאלה עקרונית שטרם לובנה, בדבר האיזון שנקבע בסעיף 30(ב) לחוק האימוץ, בין רצון המאומץ לעיין בפנקס האימוצים ולגלות את זהות הוריו הביולוגיים, לבין רצון ההורים הביולוגיים למנוע עיון כאמור.

לפיכך, ראינו ליתן רשות ערעור במקרה דנן; ובהתאם לכך, המבקשת תיקרא להלן "המערערת".

רקע עובדתי

3. המערערת נולדה בשנת 1968, נמסרה לאימוץ מספר שבועות לאחר לידתה ואומצה ביום 21.4.1968. המשיבה מייצגת את השירות למען הילד (להלן גם: השירות), הוא הגוף אשר מוסמך ואחראי מטעם המדינה לפעול בענייני אימוץ.

4. בשנת 1999 פנתה המערערת לשירות למען הילד בבקשה לעיין במסמכים הנוגעים לאימוצה, ובהמשך לכך נמסרו לה פרטים לא מזהים על אודות אמה הביולוגית (להלן: האם הביולוגית או האם). במסגרת זו, נמסר למערערת כי אמה היא בת למשפחה דתית, אשר בגיל 19 ילדה את המערערת מחוץ למסגרת הנישואין, והסתירה זאת מבני משפחתה בשל חשש מתגובתם. עוד נמסר, כי האם הביולוגית נישאה לאחר שמסרה את המערערת לאימוץ ונולדו לה ארבעה ילדים; וכי לא קיים מידע מתועד בנוגע לאביה הביולוגי של המערערת (להלן גם: האב), פרט לכך שהאם מסרה כי הוא ממוצא מצרי.

5. בהמשך לאמור, באותה שנה ביקשה המערערת לפגוש את האם הביולוגית, ונציגה של השירות למען הילד פנתה לאם ונפגשה עמה שלוש פעמים על מנת לשכנעה להיפגש עם המערערת. האם הביולוגית הייתה אז כבת 50, ומהמפגשים האמורים עלה כי בעלה וארבעת ילדיה אינם מודעים לאימוץ; וכי היא הסתירה את ההיריון מבני משפחתה – פרט לאמה – בשל חשש מתגובתם ובשים לב לאורח חייהם המסורתי. במפגש השלישי התברר כי המפגשים האמורים הקשו על תפקודה היומיומי של האם הביולוגית וגרמו לה, לטענתה, לדיכאון ולכאבים פסיכוסומטיים; והאם הודיעה כי היא מתנגדת לפגישה עם המערערת וביקשה כי השירות למען הילד לא ייצור עמה קשר בעתיד.

6. בשנת 2007, בהיותה בהיריון עם בתה הבכורה, פנתה המערערת פעם נוספת לשירות למען הילד, בשל צורך בבירור גנטי ביחס לעובר. בהמשך לכך נמסר למערערת כי אמה הביולוגית ממוצא אשכנזי ואביה ככל הנראה ממוצא מצרי. המערערת ביקשה פעם נוספת להיפגש עם האם הביולוגית, אך מהשירות למען הילד נמסר לה כי האם עומדת בסירובה.

7. בשנת 2016 פנתה המערערת לשירות למען הילד פעם נוספת כדי לנסות ולתאם מפגש עם האם הביולוגית. המערערת ביקשה שיודגש כי היא מעוניינת אך ורק במפגש חד-פעמי עם האם, ואינה מעוניינת בקשר או מפגש עם אחיה למחצה. בהמשך לכך, ניסו גורמי השירות ליצור קשר עם האם הביולוגית, אך זו לא ענתה לשיחות הטלפון, וכשלבסוף ענתה – ניתקה את הטלפון כשהבינה כי מדובר בגורמים מטעם השירות למען הילד. לאור זאת, סורבה בקשת המערערת על-ידי השירות למען הילד.

8. לנוכח האמור, ביום 2.3.2021 הגישה המערערת תביעה לבית המשפט לענייני משפחה לפי סעיף 30(ב) לחוק האימוץ, לאפשר לה לעיין ברישומים הנוגעים אליה בפנקס האימוצים. ביום 28.4.2021 הוגש מטעם השירות למען הילד תסקיר עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ (להלן: עו"ס חוק האימוץ או עו"ס), שבגדרו פורטו, בעיקרו של דבר, הניסיונות לאורך השנים מטעם השירות למען הילד ליצור קשר עם האם הביולוגית, כמפורט לעיל. וכך נכתב בסיכום התסקיר:

"ליבנו נכמר כלפי [המערערת – י"ו], אשר כל רצונה הוא לסגור מעגל בחייה, לראות במו עיניה את אמה הביולוגית ולהמשיך בחייה כאשר ליבה רגוע ושלו אולם כפי שתואר לעיל, האם הביולוגית [...] אינה מסוגלת להתמודד עם הסיטואציה וניכר כי החשש משתלט עליה ולא מאפשר לה להיענות לבקשתה [של המערערת – י"ו]. מניסיוננו המקצועי, פגשנו אימהות ביולוגיות אשר עם השנים מצאו את הכוחות להיפגש עם הילד שמסרו לאימוץ ולהתמודד עם הטראומה שהתלוותה לסיפור האימוץ דאז. יחד עם זאת מתוך הנתונים שיש בידינו 20% מהאימהות הביולוגיות מסרבות לפגוש את פרי בטן[ן] ממשיות לחיות עם ההדחקה וההכחשה, מנגנון הגנה שמאפשר להן לתפקד.

לשרות למען הילד מחויבות מקצועית כפולה הן כלפי האדם המאומץ, וסיוע בבניית זהותו תוך הכרת שורשיו הביולוגיים והגנטיים, אך גם כלפי ההורה הביולוגי שמבקש להישאר אנונימי ולהגן בכל דרך על חייו ותפקודו בדרך שבחר.

כולי תקווה כי בעתיד תצליח האם הביולוגית לאזור כוחות נפש ולהתמודד עם רצונה של [המערערת – י"ו] ותאפשר לה לתת מנוח לנפשה, לאם הביולוגית יש את המידע כיצד לפנות לשרות למען הילד. עז אז, אין אני סבורה כי ניתן לפגוע בזכויותיה של האם הביולוגית, גם אם הדבר פוגע ברצון הקיומי של [המערערת – י"ו] להכיר את שורשיה הביולוגיים, לשמוע ממנה את נסיבות מסירתה לאימוץ ולקבל ממנה את הרקע הגנטי, הרפואי ופרטי האב הביולוגי.

במצב דברים זה, עם כל הצער והחמלה כלפי [המערערת – י"ו], לא נוכל למסור לה פרטים מזהים אודות אמה הביולוגית".

9. ביום 6.10.2021, במסגרת דיון בבית המשפט לענייני משפחה, הורה בית המשפט לשירות למען הילד ליצור קשר פעם נוספת עם האם הביולוגית על מנת לנסות לתאם מפגש בינה לבין בית המשפט ועו"ס חוק האימוץ. כמו כן, הורה בית המשפט לבא-כוח המשיבה לבחון אם קיימים מסמכים נוספים הנוגעים לאימוץ המערערת שניתן להעביר לה.

10. בהמשך לכך, בתסקיר עו"ס חוק האימוץ מיום 9.11.2021 שהוגש לבית המשפט לענייני משפחה פורטו הניסיונות ליצור קשר עם האם; וצורפו אליו מספר מסמכים הנוגעים לאימוץ המערערת. בתסקיר צוין כי האם הביולוגית כבר לא מתגוררת בכתובת הרשומה במשרד הפנים, וכן שהיא החליפה את מספר הטלפון שלה. עוד צוין, כי לאחר שהצליחה העו"ס לאתר את האם הביולוגית וליצור עמה קשר, שבה האם הביולוגית והדגישה שבני משפחתה אינם מודעים לאימוץ, ושהיא אינה מעוניינת לפגוש את המערערת. עוד צוין בתסקיר כי לאחר ניסיונות שכנוע רבים, הסכימה האם לקיים מפגש בודד עם העו"ס, אך לאחר מספר שעות התקשרה וציינה כי היא חשה ברע בשל ההתרחשויות, מתקשה לתפקד ונזקקת לטיפול תרופתי, וביקשה לבטל את הפגישה עם העו"ס ואף התחננה שגורמי השירות למען הילד יפסיקו ליצור עמה קשר. וכך נכתב בסיכום התסקיר:

"במצב דברים זה, כפי שנכתב בתסקיר הקודם, עם כל הצער, החמלה וההבנה את רצונה של [המערערת – י"ו], לא נוכל לכפות על האם להיפגש עם גורמי הטיפול, המשפט ואף עם [המערערת – י"ו].
במעמד זה נבקש מ[המערערת – י"ו] כי על אף הכאב הבלתי נסבל, תימנע מניסיון לאתר את האם ולפנות אליה באופן ישיר.
אנו ממליצות ל[המערערת – י"ו] לנסות ולעבד את הכאב העז בטיפול רגשי ונשמח לעזור בסבסוד טיפול שכזה בעמותת תל"מ.
עו"ס [חוק האימוץ – י"ו] מסרה לאם הביולוגית כי בכל שלב בעתיד היא מוזמנת לפנות אליה באם תשנה את דעתה".

על רקע זה ניתן פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה.

11. בית המשפט לענייני משפחה קבע כי יש לדחות את תביעת המערערת, למרות רצונה העז להתחקות אחר זהות אמה הביולוגית, לגלות את שורשיה ולקבל תמונה מלאה יותר ביחס לסיפור חייה ולמצבה הרפואי; ולמרות הכאב הרב הכרוך מבחינת המערערת במצב הקיים. נקבע כי לנוכח הסירוב "הברור, העיקש, המתמשך, של האם הביולוגית בחשיפתה", זכותה שלא ייחשפו פרטיה המזהים גוברת על זכות המערערת לגלות את זהות אמה הביולוגית; וכי קבלת התביעה משמעותה התעלמות מרצון האם לשמור על פרטיותה, על יציבות חייה ועל הבית שבנתה לעצמה מעת שמסרה את המערערת לאימוץ. עוד הודגש, כי חיסיון הליכי האימוץ הוא עיקרון יסודי בדיני האימוץ; כי קיימים נהלים ברורים בנושא, בין היתר בנוגע למידע שלא ניתן לקבל ללא הסכמת הורה ביולוגי; וכי "מתן היתר לעיון בתיק עשוי לשמוט את הבסיס שעליו נשענים הליכי האימוץ". צוין כי אמנם, סעיף 30(ב) לחוק מקנה שיקול דעת לבית המשפט אם להתיר עיון בפנקס האימוצים, אך הודגש כי המערערת לא הצביעה ולו על מקרה אחד שבו בית המשפט התיר למאומץ לעיין בפנקס כאמור כאשר ההורה הביולוגי סירב לכך.

הדיון בערעור בבית המשפט המחוזי

12. על פסק דין זה הגישה המערערת ערעור לבית המשפט המחוזי. בדיון שנערך בערעור ביום 27.9.2023, ציינה המערערת כי היא מסתפקת בקבלת פרטיה המזהים של האם הביולוגית, ומתחייבת שלא ליצור עמה קשר. לנוכח האמור, הציע בית המשפט המחוזי כי עו"ס חוק האימוץ תיצור קשר פעם נוספת עם האם הביולוגית, ותבהיר לה שהמערערת מעוניינת רק לדעת את זהותה ומתחייבת לא ליצור קשר עמה או עם בני משפחתה. בית המשפט הוסיף והציע כי גורמי השירות למען הילד יעדכנו את המערערת כאשר ייודע להם על פטירת האם הביולוגית, וכי המערערת תתחייב שגם אז לא תפנה לקרובי האם הביולוגית, אלא לבית המשפט. ואולם, עו"ס חוק האימוץ התנגדה במהלך הדיון להצעת בית המשפט, בציינה כי אף על פי שלא שאלה את האם הביולוגית מפורשות על האפשרות כי רק שמה ייחשף, היא משערת שהאם הביולוגית לא תסכים לכך. עו"ס חוק האימוץ ציינה כי לנוכח המצב הרגשי של האם הביולוגית יהיה זה "בניגוד לאמת המקצועית" שלה לפנות פעם נוספת אל האם בבקשה כאמור.

13. בית המשפט המחוזי דחה את הערעור וקבע כי לנוכח הנזק שעלול להיגרם לאם הביולוגית ולמשפחתה כתוצאה מחשיפת פרטיה המזהים בפני המערערת; ולמרות התרשמות בית המשפט כי רצון המערערת לגלות את זהות האם הביולוגית הוא "כן ואמתי" – הרי שבנסיבות העניין, רצונה של האם שפרטיה המזהים לא ייחשפו גובר על רצון המערערת לגלות את זהות אמה הביולוגית.

בית המשפט המחוזי הדגיש, כי דברי ההסבר להצעת החוק שהובילה לחקיקת סעיף 30(ב) לחוק מתמקדים באינטרסים של ההורה הביולוגי ומשפחתו; וכי גישה דומה אומצה גם בדו"ח הוועדה לבחינת חוק האימוץ והליכי אימוץ ילדים בישראל בראשות כב' השופט (בדימוס) יהושע גרוס (להלן: דו"ח ועדת גרוס). נקבע כי במקרה דנן, לנוכח נסיבות מסירת המערערת לאימוץ, והיעדר מודעות מצד משפחת האם הביולוגית לפרשת האימוץ, "נקל לשער את שעלול להתרחש לפרטי המשפחה עם היוודעו של הסוד"; וכי ראייה למצבה הנפשי הקשה של האם ניתן למצוא בתגובותיה לפניות אליה מטעם השירות למען הילד. עוד הודגש כי לעמדת עו"ס חוק האימוץ, עלול להיגרם לאם הביולוגית נזק ממשי ברמת סבירות גבוהה אם היא תתבקש פעם נוספת שפרטיה המזהים ייחשפו בפני המערערת; וכי האם מתייחסת לעניין האימוץ כאל "סוד נורא" שחשיפתו עלולה להוביל להתמוטטות עולמה. בית המשפט הוסיף כי אין בהכרעתו כדי להקים בכל מקרה "זכות וטו" להורה ביולוגי במקרים כגון דא, וכי יש להכריע בכל מקרה לפי נסיבותיו, תוך איזון בין האינטרס של המאומץ לאינטרס של ההורה. עוד נקבע, כי לאחר פטירת האם הביולוגית תוכל המערערת לפנות לבית המשפט ולטעון כי יש להורות על גילוי זהות האם בשל השתנות הנסיבות, בשים לב להוראות חוק הירושה, התשכ"ה-1965, אשר קובע זכות ירושה לפי דין של המאומץ וצאצאיו ביחס לבני משפחתו הביולוגית.

על פסק-דין זה הוגשה הבקשה שלפנינו.

תמצית טענות הצדדים

14. המערערת טוענת כי בקשתה מעוררת שאלה משפטית עקרונית, ביחס לאיזון שנקבע בסעיף 30(ב) לחוק בין אינטרס המאומץ לדעת מנין בא לבין אינטרס ההורה הביולוגי בהגנה על זכותו לפרטיות ולסודיות. לגוף הדברים, המערערת מדגישה כי זכותו של אדם לדעת מיהם הוריו הביולוגיים היא "זכות נפילים" אשר נגזרת מכבוד האדם;

וכי זכות זו מעגנת גם את זכות המערערת לרשת את הוריה הביולוגיים, ולהיות חסינה מהאפשרות שתפתח קשר זוגי עם בן משפחה ביולוגי. נטען כי למרות זאת, הפרקטיקה בשירות למען הילד מעניקה להורה הביולוגי זכות וטו ביחס לזכות המאומץ לעיין בתיק האימוץ; וכי הלכה למעשה, זו גם הגישה הנובעת מפסק דינו של בית המשפט המחוזי. עוד נטען, כי לא ניתן בענייננו משקל מספק לעובדה כי המפגש האחרון של גורמי השירות למען הילד עם האם הביולוגית התרחש בשנת 1999; וכי מאז השתנו הנסיבות הרלוונטיות באופן מהותי – כיום האם הביולוגית היא אלמנה כבת 75, ארבעת ילדיה נישאו וכבר יש לה נכדים, כך שאין היא עוד אישה צעירה אשר עתידה עלול להיפגע בשל גילוי פרשת האימוץ.

עוד נטען, כי ההכרעה של הערכאות הקודמות התבססה אך על התחשבות במצבה הרגשי של האם הביולוגית, מבלי שהביאו בחשבון את מצבה הרגשי של המערערת, את תרופות ההרגעה שהיא נאלצת ליטול ו"את החור השחור שבליבת קיומה, המערער את חייה מדי יום". המערערת מדגישה כי היא אינה עומדת על מפגש עם האם הביולוגית, וכל רצונה הוא לממש את זכותה לעיין בפנקס האימוצים.

15. מנגד, המשיבה טוענת כי דין הבקשה להידחות, וכי הכרעת בית המשפט המחוזי נטועה בנסיבות המקרה הפרטני, ועל כן אין הצדקה למתן רשות ערעור למערערת "בגלגול שלישי". לגוף הדברים, המשיבה מדגישה כי בית המשפט המחוזי קבע שיש להכריע בכל בקשה לפי סעיף 30(ב) לחוק בהתאם לנסיבות המקרה; וכי במקרה דנן לא נפל פגם באיזון שערך בית המשפט המחוזי בין האינטרסים הרלוונטיים. המשיבה טוענת כי זכות ההורים הביולוגיים שלא לחשוף את זהותם היא חלק מזכותם לפרטיות; וכי הזכות לפרטיות ולשמירת החיסיון בעניין האימוץ היא עיקרון בסיסי בדיני האימוץ; וכי בהפעלת שיקול הדעת לפי סעיף 30(ב) לחוק יש להביא בחשבון גם את הצורך להגן על מוסד האימוץ, אשר כולל את זכות האם הביולוגית לפרטיות.

המשיבה מוסיפה וטוענת כי במקרים שבהם דנו בתי המשפט בבקשות לפי סעיף 30(ב) לחוק, וההורה הביולוגי סירב לחשיפת זהותו, בתי המשפט לא כפו עליו את גילוי זהותו לילדו הביולוגי. המשיבה מדגישה כי אף בדו"ח ועדת גרוס, ההמלצה הכללית הייתה להימנע מלמסור למאומץ מידע מזהה על ההורה הביולוגי אם ההורה מסרב לכך. עם זאת, המשיבה מדגישה כי מדיניות השירות למען הילד אינה מעניקה זכות וטו להורה הביולוגי, אלא מאזנת בין האינטרסים השונים בהתאם לנסיבות המקרה. עוד נטען כי בנסיבות המקרה דנן, כאשר האם הביולוגית סירבה לאורך שנים להיפגש עם גורמי

השירות למען הילד, ואף התחננה שגורמים אלו לא ייצרו עמה קשר, גורמי השירות פעלו כראוי כאשר חדלו מליצור עמה קשר וסרבו לבקשת המערערת; כי לפי התרשמות גורמי המקצוע בענייננו, קיימת סבירות גבוהה שייגרם נזק ממשי לאם הביולוגית אם היא תתבקש פעם נוספת לגלות את זהותה בפני המערערת; וכי לפיכך צדק בית המשפט המחוזי בתוצאה שאליה הגיע במקרה דנן.

עוד טוענת המשיבה כי אין מקום ליישם את סעיף 30(ב) לחוק באופן שימנע חשש שמאומץ או צאצאיו יקיימו קשר אינטימי שלא במסגרת נישואין עם קרובי משפחתם הביולוגית, שכן יישום כאמור יעניק זכות מוחלטת לכל מאומץ לעיין בתיק האימוץ וירוקן מתוכן את האיזונים עליהם הורה הסעיף. המשיבה מוסיפה ומבהירה התרחיש שהמערערת תירש את האם הביולוגית איננה רלוונטית כעת ולכן אין לדון בה. המשיבה מדגישה כי בכל אופן, כאשר מגיע לשירות למען הילד מידע על פטירת הורה ביולוגי, הוא מעביר את המידע למאומץ, זולת אם ההורה הביולוגי סירב בחייו לגלות את זהותו למאומץ, או בנסיבות חריגות אחרות, שאז השירות ימסור למאומץ את פרטי ההורה הביולוגי רק באישור בית המשפט. המשיבה מוסיפה, כי ניתן גם למנות למאומץ גורם שייצגו בתיק העיזבון של ההורה שנפטר, מבלי לחשוף את פרטי ההורה בפני המאומץ.

דיון והכרעה

16. כאמור לעיל, במקרה דנן עלינו להכריע בשאלה, מהו האיזון שנקבע בסעיף 30(ב) לחוק האימוץ, בין רצון מאומץ לעיין בפנקס ולגלות את זהות הוריו הביולוגיים, לבין רצון ההורים שזהותם לא תיחשף בפני המאומץ. על מנת להעמיד תשתית לדיון בשאלה האמורה, נעמוד תחילה על מאפייניו העיקריים של מוסד האימוץ בישראל. לאחר מכן, נסקור את האינטרסים והזכויות אשר ניצבים בבסיס רצונותיהם האמורים של המאומץ ושל ההורים הביולוגיים, ובהמשך לכך נציג דרכים שבהם מוסדרת סוגיית האיזון בין הרצונות האמורים בשיטות משפט ברחבי העולם. בהתבסס על תשתית זו, נבחן את האיזון הנדון כאמור במסגרת סעיף 30(ב) לחוק האימוץ.

מוסד האימוץ בישראל – מאפיינים עיקריים

17. באופן כללי, מוסד האימוץ בישראל הוא מהסוג המכונה "אימוץ סגור", אשר מאופיין בניתוק פיזי ומשפטי בין המאומץ להוריו הביולוגיים (ראו: סעיף 16 לחוק

האימוץ). זאת, להבדיל מ"אימוץ פתוח", שבמסגרתו נשמר קשר מסוים בין הקטין המאומץ למשפחתו הביולוגית (עם זאת, במקרים חריגים שבהם טובת הילד מצדיקה זאת, חוק האימוץ מאפשר גם מקרים של "אימוץ פתוח", וראו: סעיף 16(1) לחוק האימוץ; כן ראו, למשל: בע"מ 366/06 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 31 (14.2.2007); בע"מ 1845/07 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 19 (16.4.2008)).

18. לנוכח האמור, חוק האימוץ קובע חיסיון על פרטים שעשויים להוביל לזיהוי ההורה הביולוגי, המאומץ והמאמץ (ראו: סעיפים 30 ו-34 לחוק האימוץ). פרטים מזהים כאמור שמורים ב"פנקס האימוצים" (להלן גם: הפנקס), אשר מנוהל בידי רשם שממנה שר המשפטים (ראו: סעיף 29 לחוק) וכולל פרטים שונים שנקבעו בתקנות פנקס האימוצים, התשכ"ד-1964. בין היתר, הפנקס כולל את שם המאומץ לפי צו האימוץ ולפניו; תאריך ומקום לידתו של המאומץ; שמות ההורים הביולוגיים, דתם ואזרחותם; ושמות המאמצים ואזרחותם (שם, תקנה 3). מעבר למידע שבפנקס האימוצים, השירות למען הילד מחזיק מידע נוסף הנוגע להליכי אימוץ שיצאו לפועל. לעומת הפנקס, מעמדו של המידע האמור אינו מוסדר בחוק, והוא מרוכז בתיק נפרד לכל מאומץ ומכונה "תיק אימוץ" (דו"ח ועדת גרוס, בעמ' 141-142). בין היתר, מידע זה כולל פרטים נוספים על ההורים הביולוגיים, לרבות מידע רפואי בעניינם; חוות דעת של גורמי מקצוע; מידע על המאומץ מיום לידתו ועד ליום השלמת האימוץ; מידע על נסיבות לידתו ומסירתו לאימוץ, כמו גם על ההליכים המשפטיים שהתנהלו בעניינו; ועוד (שם).

19. ככלל, פנקס האימוצים אינו פתוח לעיון, והחריגים לכלל זה מוסדרים במסגרת סעיף 30 לחוק, אשר קובע כדלקמן:

עיון בפנקס

30. (א) פנקס האימוצים לא יהיה פתוח לעיון, ואולם רשאי לעיין בו –

- (1) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו;
 - (2) רושם נישואין או מי שהוא הסמיך לכך, כשהעיון דרוש למילוי תפקידו הרשמי;
 - (3) עובד סוציאלי ראשי כאמור בסעיף 36(ב).
- (ב) לפי בקשת מאומץ שמלאו לו 18 שנים, רשאי עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ להתיר לו לעיין בפנקס ברישום המתייחס אליו; סירב העובד הסוציאלי לבקשה, רשאי בית המשפט להתיר את העיון לאחר קבלת תסקיר מעובד סוציאלי לפי חוק האימוץ.
- (ג) היה האימוץ בין-ארצי, לא יתיר עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ עיון בפנקס אלא לאחר התייעצות עם העמותה המוכרת שטיפלה באימוץ.

20. כמבואר לעיל, במוקד דיוננו ניצב האיזון הקבוע בסעיף 30(ב) לחוק, בין רצון מאומץ לעיין בפנקס ולגלות את זהות הוריו הביולוגיים, לבין רצונו של הורה למנוע גילוי כאמור [יוער, כי לפי הפרקטיקה הנוהגת, מאומץ אשר מגיש בקשה לפי סעיף 30(ב) לחוק מקבל מהשירות למען הילד מידע מתיק האימוץ, שאין בו כדי להוביל לחשיפת ההורים הביולוגיים, וזאת מבלי שמתבקשת לכך הסכמתם. מידע זה עשוי לכלול, בין השאר, מידע על עברו של המאומץ; פרטים שונים, לא מזהים על ההורים הביולוגיים; ומידע על נסיבות המסירה לאימוץ (דו"ח ועדת גרוס, בעמ' 142). כמפורט לעיל, מידע מסוג זה גם נמסר למערערת במקרה דנן].

21. לאחר שסקרנו בתמצית את מאפייניו העיקריים של מוסד האימוץ בישראל, נעמוד על האינטרסים העיקריים והזכויות הניצבים בבסיס רצונו של מאומץ לגלות את זהות הוריו הביולוגיים, מצד אחד; ועל אלו שבבסיס רצונו של הורה ביולוגי למנוע גילוי כאמור, מצד שני. כפי שיבואר להלן, שני הרצונות האמורים מעוגנים באינטרסים חשובים וכבדי-משקל, בעלי מעמד נכבד בשיטתנו המשפטית.

רצון מאומץ לגלות את זהות הוריו הביולוגיים

22. במצב הדברים הרגיל, רצונו של מאומץ לגלות את זהות הוריו הביולוגיים נובע, בעיקרו של דבר, מכמיהה לעמוד על רכיבי זהותו ולדעת מנין בא. כמיהה זו נעוצה בצורך אנושי בסיסי, שאי-מילוויו עלול להסב קשיים רגשיים משמעותיים ולמנוע מהמאומץ לגבש את זהותו באופן שלם. בתוך כך, מחקרים פסיכולוגיים מראים כי גם כאשר מאומץ נהנה ממערכת יחסים בריאה ואוהבת עם הוריו המאמצים, אי-ידיעת שורשיו הביולוגיים גורמת במקרים רבים לחסך זהותי אשר עלול להוביל לבעיות רגשיות מסוגים שונים (ראו, למשל: Nancy Sparks, *Adoption: Sealed Adoption Record Laws – Constitutional Violation or a Need for Judicial Reform* 45 OKLA. L. REV. (1982) 575, 579-580). בין היתר, מחקרים מצביעים על כך שאי-גילוי מידע למאומץ על אודות זהות משפחתו הביולוגית עלול לגרום לרגשות כעס, לחוסר תקווה ולתחושה של חוסר ערך, ולהוביל לירידה בביטחון העצמי, לקשיים בהתפתחות האישית ולמשברי זהות (ראו: Emily Ingall, *A Presumption in Favor of Openness: Unsealing Adoption Records*, 26 CARDOZO J. EQUAL RTS. & SOC. JUST. 305 (2020)). בתוך כך, אמנם טובת המאומץ עצמו עשויה להצדיק בשנות ילדותו את אי-חשיפתו לזהות הוריו הביולוגיים, בעיקר מטעמים הקשורים לבניית הקשר בינו לבין הוריו המאמצים, אך טעמים אלו מאבדים מכוחם בשנות בגירותו של המאומץ (ראו: Sparks, בעמ' 580).

23. לנוכח האמור, לא בכדי מציין המלומד אהרון ברק בספרו, כי זכותו של אדם לדעת מיהם הוריו הביולוגיים נכללת בגדר זכותו לאישיות, שהיא זכות-בת של הזכות החוקתית לכבוד (אהרן ברק חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק כרך ב – הזכות לכבוד האדם 749-753, 757) (סדרת פירוש לחוקי היסוד, יצחק זמיר עורך, 2023). כמו כן, כבר נקבע בפסיקה – הגם שלא בהקשר של אימוץ – כי "קיימת גם קיימת זכות יסוד של כל אדם באשר הוא, שידע מי הוא אביו מולידו" (ע"א 548/78 פלונית נ' פלוני, פ"ד לה(1) 736, פס' 20 (1980)); וכי "אדם כי יבקש לדעת מי אביו, מי אמו, מניין בא – 'מי אני', יזעק – כבודו יחייב אותנו, את כולנו, להושיט יד לעזרו [...] מצווה הוא אדם שיידע מניין בא – דע מאין באת – וציווי זה משמיע מעצמו זכותו של אדם: זכותו שיידע מניין בא. זה כבודו של האדם באשר הוא אדם: עמו נולד, ובאשר יילך יילך אף הוא" (ע"א 3077/90 פלונית נ' פלוני, פ"ד מט(2) 578, פס' 14-16 (1995); כן ראו והשוו: בג"ץ 4077/12 פלונית נ' משרד הבריאות, פ"ד סו(1) 247, פס' מ"א (2013)).

24. נוסף על כך, רצונו של מאומץ לגלות את זהות הוריו הביולוגיים עשוי להתקשר גם לצרכים בריאותיים ורפואיים, למשל בנוגע למחלות גנטיות. הדבר עשוי להיות רלוונטי הן למאומץ הן לילדיו, ובמקרים מסוימים היעדר מידע כאמור עלול להעמידם בסכנה בריאותית (ראו, למשל: Ingall, בעמ' 314-316). לפיכך, רצון המאומץ בהקשר הנדון עשוי להתקשר לזכותו לבריאות (ראו גם: רות זפרן "זכות המאומץ להתחקות אחר זהות הוריו הביולוגיים" משפחה ומשפט א 225, 236 (התשס"ז) (להלן: זפרן)). כמו כן, לנוכח האמור בסעיף 16(ג) לחוק הירושה, אשר קובע זכות ירושה לפי דין של המאומץ וצאצאיו ביחס לבני משפחתו הביולוגית (וראו גם סעיף 16(3) לחוק האימוץ), רצון המאומץ לדעת מיהם הוריו עשוי להתקשר גם לזכותו החוקתית לקניין.

25. הינה כי כן, טובת המאומץ היא, ככלל, לאפשר לו לעיין בפנקס האימוצים ולממש את רצונו לדעת מאין הוא בא.

רצון הורה ביולוגי שזהותו לא תיחשף בפני המאומץ

26. אל מול טובת המאומץ לעיין בפנקס האימוצים, עומדת זכות ההורים הביולוגיים לפרטיותם. מסירת ילד לאימוץ על-ידי הורה ביולוגי נעשית פעמים רבות תחת מעטה של סודיות וחיסיון של התהליך. בנסיבות אלו, שיבה פתאומית של הילד לאחר שנים, עלולה לטלטל מן היסוד את עולמו של ההורה, ובמיוחד של האם הביולוגית. במקרים רבים, מסירת ילד לאימוץ היא בגדר סוד שנקבר בעבר, הוסתר על-ידי האם הביולוגית והותר

פצעים עמוקים בנפשה. פתיחת הפרשה ועיסוק בה – לא כל שכן, חשיפתה – לאחר שנים, עלולה לפעור פצעים אלו ולגרום תחושות קשות של פחד, חרדה והשפלה (ראו, למשל: Sparks, בעמ' 580). כמו כן, עלולה החשיפה להביא לפירוק הקשר הזוגי והמשפחתי של האם. אכן, כפי שצוין בדו"ח ועדת גרוס, בדרך כלל ההורים הביולוגיים "המשיכו בחייהם לאחר שמסרו את ילדם לאימוץ, פעמים רבות תוך שמירת הסוד מקרוביהם ומכריהם [...] כניסתו של המאומץ לחייהם, על פי רצונו הוא עשויה לפגוע בהם ובבני משפחתם. פעמים רבות מדובר בנערה צעירה שמסרה את הילד לאימוץ בנסיבות קשות והצליחה לשקם את חייה, ובהיותה אשה בוגרת היא חוששת כי גילוי הסוד יביא לפגיעה במרקם החיים החדשים שבנתה – הן ברמה החברתית והן ברמה הפסיכולוגית אישית. יש מקרים בהם גילוי האימוץ אף עשוי לסכן את חייה של האם המוסרת, על אף השנים הרבות שעברו" (שם, בעמ' 152).

27. לנוכח האמור, נראה כי רצונו של הורה ביולוגי שזהותו לא תיחשף בפני המאומץ מעוגן בזכות הנכבדה של ההורה לפרטיות ולצנעת חייו, אשר "ליפְּתָה [...] פרטים אינטימיים על אודות חייו של האדם" (ע"א 8954/11 פלוני נ' פלונית, פ"ד סו(3) 691, פס' 144 (2014)). בעיקרו של דבר, זכות זו נוגעת ל"אינטרס היחיד לשמור לעצמו מידה של אנונימיות ואינטימיות כך שענייניו הפרטיים יהיו חסויים מעין הזולת" (ע"א 1211/96 עו"ד כהן, מפרק אדאקום נ' נשיונל קונסלטנטס בע"מ, פ"ד נב(1) 481, פס' 16 (1998)). אכן, האנונימיות היא מרכיב חשוב בזכות לפרטיות, וקשורה במתן אפשרות לאדם "להיעזב לנפשו" ולהימנע מחשיפה אישית וממסירת מידע אודותיו שאינו מעוניין שיימסר" (רע"א 4447/07 מור נ' ברק אי.טי.אס [1995] החברה לשרותי בזק בינלאומיים בע"מ, פ"ד סג(3) 664, פס' 13 (2010)). הזכות לפרטיות נועדה אפוא להגן על הפרט מפני פגיעה ברגשותיו כתוצאה מהפרת האינטימיות של חייו (ע"א 8483/02 אלוניאל בע"מ נ' מקדונלד, פ"ד נח(4) 314, פס' 33 (2004)), בין היתר באמצעות הטלת מגבלות על נגישותם של אחרים אל המידע האישי הנוגע אליו (כג"ץ 2481/93 דיון נ' מפקד מחוז ירושלים, פס' 16 (9.2.1994)); ראו גם: אהרן ברק חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק כרך ג – זכויות חוקתיות, 1556-1557 (סדרת פירוש לחוקי היסוד, יצחק זמיר עורך, 2023)).

28. עניינו הרואות; הן רצונו של מאומץ לגלות את זהות הוריו הביולוגיים, הן רצונו של הורה ביולוגי שלא לאפשר גילוי כאמור, מעוגנים באינטרסים ובזכויות כבדי משקל; האופן שבו יש לאזן בין שני רצונות אלו הינו מורכב ואינו פשוט כלל ועיקר.

29. אם כן, אין לתמוה, כי הסוגיה שבה עסקינן מוסדרת בדרכים מגוונות ברחבי העולם, ונקודת האיזון בין האינטרסים המונחים על כפות המאזניים משתנה ממדינה למדינה. להלן אסקור את דרכי ההסדרה העיקריות של הסוגיה במדינות הים.

עיון במשפט משווה

30. כפי שיפורט להלן, במשפט המשווה ניתן למצוא מגוון הסדרים בשאלת זכותו של מאומץ לעיין במידע הנוגע לאימוצו ולגלות את זהות הוריו הביולוגיים. הסדרים אלו, משקפים דרכים שונות לאזן בין זכויות המאומץ והוריו הביולוגיים, מזה ומזה, כפי שפורטו לעיל (ראו: זפרן; הסדרים בדבר עיון במסמכי אימוץ – סקירה משווה (הלשכה המשפטית של הכנסת, תחום חקיקה ומחקר משפטי, 2017) (להלן: סקירת הכנסת)).

31. ההסדר מהסוג הראשון הוא המצמצם ביותר ביחס לזכות המאומץ לעיין במידע כאמור, והוא קובע כלל של שמירת החיסיון על מסמכי האימוץ, למעט מקרים חריגים, שבהם הוכחה "סיבה מוצדקת" (good cause) או "צורך הכרחי" להסרת החיסיון. הסדר זה נקבע למשל במדינות כגון ניו-ג'רסי (NJ Rev Stat § 9:3-52 (2023)) וניו-יורק (Domestic Relations Law § 114) שבארה"ב. פסיקת בתי המשפט במדינות אלו, שנדרשה להגדרת הסיבה המוצדקת, כללה בו בעיקר עילות בריאותיות או פסיכולוגיות (ראו לדוגמא: Domestic Relations Law § 114(4); Matter of Linda F.M., 52 N.Y.2d 236, 240, 437 N.Y.S.2d 283, 418 N.E.2d 1302 [1981]; זפרן, בעמ' 240-239). כמו כן, בחלק מהמקרים, גם לאחר שהוכח קיומה של "סיבה מוצדקת" הוחלט שלא לחשוף פרטים מזהים על ההורה הביולוגי, אלא רק מידע חלקי ולא מזהה (זפרן, שם; סקירת הכנסת, בעמ' 6-8).

32. הסדר מסוג שני הוא המרחיב ביותר בנוגע לזכות המאומץ בעניין הנדון, והוא מאפשר למאומץ בגיר זכות גישה למידע הנוגע לאימוץ, לרבות מידע מזהה על הוריו הביולוגיים. הסדר זה חל, למשל, במדינת קנזס שבארה"ב (Kan. Stat. § 59-2122), כמו גם באנגליה (Adoption and Children Act 2002, § 60), צפון אירלנד (- The Adoption (Northern Ireland) Order 1987) וניו זילנד (Adult Adoption Information Act 1985), כאשר בחלק מהמדינות בהן חל הסדר זה, דוגמת אנגליה כאמור, רשאי בית המשפט להורות כי לא יימסר מידע למאומץ אם מצא כי מתקיימות "נסיבות חריגות".

33. הסדר מסוג שלישי, מקנה למאומץ זכות גישה למידע מזהה בנוגע להוריו הביולוגיים, ואולם מותיר להורה הביולוגי זכות וטו ביחס לגישה למידע (הסדרים מעין אלו קבועים למשל במדינות קליפורניה (Cal. Fam. Code § 9203(a)(1) ומרילנד (Md. Code, Fam. Law § 5-3A-42(e)(1)(i) (2023) שבארה"ב; ובפרובינציית קולומביה הבריטית שבקנדה (Adoption Act [RSBC 1996], 63-66)) ; או זכות וטו כאמור בנוגע לאפשרות ליצור קשר עם ההורה, בשונה מעצם הגישה למידע (כך נקבע למשל, בפרובינציית קולומביה הבריטית שבקנדה ובמדינת ניו סאות' ווילס באוסטרליה (Adoption Act 2000 § 154)). לעיתים אף קובע ההסדר איסור פלילי או סנקציה אזרחית על הפרת הווטו של ההורה הביולוגי.

טיכום ביניים

34. כבואנו להכריע בשאלה מהו האיזון שנקבע בסעיף 30(ב) לחוק, בין רצון המאומץ לגלות את זהות הוריו הביולוגיים לבין רצונו של הורה למנוע גילוי כאמור, עמדנו על מאפייניו העיקריים של מוסד האימוץ בישראל, ולאחר מכן בחנו את האינטרסים העיקריים שבבסיס הרצונות המתנגשים של המאומץ והוריו הביולוגיים. ראינו כי הן רצונו של מאומץ לגלות מיהם הוריו הביולוגיים, הן רצונו של הורה להישאר אנונימי ביחס לילד שמסר לאימוץ, מעוגנים באינטרסים ובזכויות כבדי-משקל ובעלי מעמד נכבד בשיטתנו המשפטית; והסקנו כי לפיכך, האופן שבו יש לאזן בין רצונות הצדדים אינו מובן מאליו. בהמשך לכך, נוכחנו לדעת כי שיטות משפט שונות ברחבי העולם אכן מסדירות את הסוגיה הנדונה בדרכים מגוונות, ומציבות במיקומים שונים את נקודת האיזון בין האינטרסים המתנגשים, על הרצף שבין מניעה כמעט מוחלטת מהמאומץ לממש את רצונו הנדון, לבין הענקת זכות כמעט בלתי-מוגבלת למימוש רצון זה.

35. לנוכח האמור, קיימת חשיבות יתרה לבחינה דקדקנית ואיתור נקודת האיזון שקבע המחוקק במסגרת סעיף 30(ב) לחוק בין האינטרסים שעל הפרק. כפי שיבואר להלן, אמנם ניתן לאתר בהוראות חוק האימוץ נקודת איזון כאמור; עם זאת, הוראות החוק אינן מסדירות באופן ממצה את הסוגיה על מכלול מורכבויותיה. לפיכך, בהמשך דבריי אבחן את נקודת האיזון שקבע המחוקק בסוגיה הנדונה ואציע קווים מנחים להוצאת ההסדר החוקי מן הכוח אל הפועל.

האיזון בסעיף 30(ב) לחוק האימוץ בין רצונות מתנגשים של מאומץ והורה ביולוגי

36. כמפורט לעיל, כך מורה סעיף 30(ב) לחוק, אשר ניצב במוקד דיונונו:

“לפי בקשת מאומץ שמלאו לו 18 שנים, רשאי עובד סוציאלי לפי חוק האימוץ להתיר לו לעיין בפנקס ברישום המתייחס אליו; סירב העובד הסוציאלי לבקשה, רשאי בית המשפט להתיר את העיון לאחר קבלת תסקיר מעובד סוציאלי לפי חוק האימוץ”.

בראשית הדברים יצוין, כי חוק האימוץ הנוכחי בא חלף חוק אימוץ ילדים, התש"ך-1960 (להלן גם: החוק הישן), שבמסגרתו הוענקה למאומץ שמלאו לו 18 שנה זכות מוחלטת לעיין בפנקס האימוצים. וכך קבע סעיף 27 לחוק הישן:

“פנקס האימוצים לא יהא פתוח לעיון; ואולם רשאי לעיין בו
 (1) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו;
 (2) רושם נישואין או אדם אחר שהוסמך לכך, כשהעיון דרוש למילוי תפקיד רשמי;
 (3) מאומץ לאחר שמלאו לו 18 שנה”.

הסדר זה, שהעניק כאמור זכות בלתי-מסויגת למאומץ לעיין בפנקס ולגלות פרטים מזהים על הוריו הביולוגיים, נתפס בזמנו כמתקדם וחדשני ביחס לשאר מדינות העולם המערבי, לגבי הכרה בזכות המאומץ לגלות את זהות הוריו (ראו: פנחס שיפמן דיני המשפחה בישראל כרך ב' 61 (1989); זפרן, בעמ' 228; על ההבחנה בין ההסדר בחוק הישן להסדר בחוק הנוכחי ראו גם: בנציון שרשבסקי ומיכאל קורניאלדי דיני משפחה כרך ב' 963 (2016); נילי מימון דיני אימוץ ילדים 463 (1994); שיפמן, בעמ' 62; זפרן, בעמ' 230).

37. ההסדר הנ"ל שבחוק הישן שונה כאמור בחוק האימוץ הנוכחי; בדברי ההסבר להצעת החוק שהובילה לחקיקתו, עולה כי הגבלת זכותו הנדונה של המאומץ, דרך הכפפתה לשיקול דעת עו"ס חוק האימוץ או בית המשפט, נבעה בעיקרו של דבר, מרצון המחוקק לאזן בין זכות המאומץ כאמור לבין האינטרסים של ההורים הביולוגיים:

“עיון של מאומץ בפנקס בגיל 18, כשהוא עדיין בגיל ההתבגרות, ללא כל צורך בהרשאת בית המשפט או פקיד האימוץ, עלול לגרום סבל רב הן למאומץ והן להוריו הטבעיים, שייתכן שהקימו משפחות חדשות משלהם. מוצע, איפוא, להתנות את העיון בהרשאת בית המשפט,

אשר קיבל תסקיר מפקיד האימוץ שבדק את מצב ההורים הביולוגיים ושוחח עמם לפני שחיווה את דעתו לבית המשפט" (הצעת חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981, ה"ח הממשלה 335, עמ' 341 (להלן: הצעת חוק אימוץ ילדים או הצעת החוק)).

[יוער, כי במסגרת הצעת החוק הנדונה, סעיף החוק האמור לא כלל מעורבות של עו"ס חוק האימוץ בהחלטה אם להיעתר לבקשת מאומץ לעיין בפנקס, ונוסח הסעיף שהוצע היה "בית המשפט רשאי, לאחר קבלת תסקיר מפקיד אימוץ, להתיר למאומץ שמלאו לו 18 שנים לעיין בפנקס ברישום המתייחס אליו"].

הנה כי כן, אף על פי שהדבר אינו כתוב במפורש בהוראת סעיף 30(ב) לחוק, כוונת המחוקק היא שהכרעת עו"ס חוק האימוץ או בית המשפט בבקשת מאומץ לעיין בפנקס תביא בחשבון את רצון ההורים הביולוגיים בעניין זה ואת ההשלכות הטמונות מבחינתם בקבלת בקשה כאמור; ותאזן בין רצונם וההשלכות מבחינתם לבין רצון המאומץ לעיין בפנקס וההשלכות הטמונות מבחינתו בדחיית בקשתו. עם זאת, המחוקק לא גילה דעתו המפורשת בשאלת האופן שבו יש לאזן בין הרצונות המתנגשים, ושאלה זו טעונה כאמור הכרעה בענייננו.

38. כידוע, הוראותיו של חוק משמשות ראשון במעלה במעלה להתחקות אחר כוונת המחוקק ותכלית החקיקה. בתוך כך, "עיון בדבר החקיקה כיחידה שלמה ואורגנית עשוי להצביע על התכלית המונחת ביסודה. נושא החקיקה, טיב ההסדרים ויחסי הגומלין שביניהם, עשויים לשמש בסיס להסקת מטרת החקיקה" (בג"ץ 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מז(1) 749, פס' 15 (1993)). כמו כן, לעיתים חוק קובע את תכליתו במסגרת סעיף מטרות, ובכך מעיד בעצמו על תכליתו העיקרית והחשובה (ראו: אהרן ברק פרשנות במשפט – פרשנות החקיקה 303-305 (התשנ"ג)).

39. בענייננו, רלוונטי בהקשר זה סעיף 1(ב) לחוק, אשר עם חקיקתו בשנת 1981 קבע כדלקמן:

"צו אימוץ וכל החלטה אחרת לפי חוק זה יינתנו אם נוכח בית המשפט שהם לטובת המאומץ".

מדברי ההסבר להצעת החוק עולה עמדתו המפורשת של המחוקק, שלפיה סעיף זה מתייחס גם לסוגיית העיון בפנקס האימוצים:

”מוצע להבהיר שאימוץ יהא רק על פי צו בית משפט וכי טובת הילד תעמוד לעיני בית המשפט לא רק לענין מתן צו אימוץ בלבד אלא גם לצורך כל החלטה אחרת לפי חוק זה (הכרזת בר אימוץ, מסירה, צמצום האימוץ או ביטולו, עיון בפנקס האימוצים ועוד) (דברי ההסבר להצעת החוק, בעמ' 336; ההדגשה הוספה).

בשנת 2010, במסגרת תיקון מס' 8 לחוק האימוץ, שונה הנוסח של סעיף 1(ב) לחוק ונקבע נוסחו העדכני, שלפיו ”צו אימוץ וכל החלטה אחרת בהליכי אימוץ יינתנו אם נוכח בית המשפט שהם לטובת המאומץ“. אם כן, השינוי התבטא בכך שבמקום המילים ”לפי חוק זה“ באו המילים ”בהליכי אימוץ“; עיון בדברי ההסבר להצעת החוק הרלוונטית מגלה כי תכליתו של תיקון זה הייתה להרחיב את תחולת הוראת סעיף 1(ב) לחוק, כך שהיא תחול לא רק על החלטות לפי חוק האימוץ, אלא גם על החלטות הנוגעות להליכי אימוץ מכוח חוקים אחרים: ”הוראות בעניין הליכי אימוץ קבועות לא רק בחוק האימוץ, אלא גם בתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, למשל. לפיכך, מוצע לקבוע כי כל החלטה בהליכי אימוץ, ולא רק החלטות לפי חוק האימוץ, תינתן בהתאם לעקרון טובת המאומץ“ (דברי הסבר להצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון מס' 7), התשס"ט-2008, ה"ח 268 (4.11.2008), בעמ' 68).

אם כן, סעיף 1(ב) לחוק האימוץ קובע שכל החלטה בהליכי אימוץ תינתן אם נוכח בית המשפט שהיא ”לטובת המאומץ“; ולפי לשון הסעיף ותכליתו, הוראתו חלה גם על סוגיית העיון בפנקס האימוצים.

40. אמנם, טובת המאומץ אינו האינטרס היחיד שעמד לנגד עיני המחוקק בעת חקיקת חוק האימוץ, ולצד אינטרס זה, ”גם אם בסדר חשיבות שונה, עומדים זכויותיהם של ההורים הביולוגיים ועיקרון האוטונומיה המשפחתית אשר באים לידי ביטוי במסגרת מלאכת האיזונים הנדרשת בהליכי אימוץ“ (בע"מ 5620/22 היועצת המשפטית לממשלה נ' פלוני, פס' 24 (27.12.2022)). עם זאת, בפסיקתו של בית משפט זה הובהר כי סעיף 1(ב) לחוק מעגן את תכליתו הכללית של חוק האימוץ, בבחינת עיקרון אשר ”מנחה את בית המשפט בפרשנותו של כלל ההוראות שקבועות בו“ (בג"ץ 5158/21 גורטלר נ' שר הרווחה, פס' 31 (28.12.2023)). סעיף החוק הנדון אף הוגדר בפסיקה בתור ”חוקת האימוץ“, כל התורה כולה שהיתר משתלשל הימנה“ (בע"מ 9447/16 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה - משרד הרווחה, פס' ל"ט (28.2.2017)); ונקבע כי משמעותו היא ש”נקודת המוצא הינה טובת המאומץ ואליה יופנה משקל הכובד“ (בע"מ 366/06 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 30 (14.2.2007)). עוד הובהר בהקשר זה, כי ”שיקול-

העל" של טובת המאומץ אינו מתייחס אלא לאינטרס של המאומץ; וכי רצונו של אדם בגיר משקף את האינטרס שלו (דנ"א 7015/94 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלונית, פ"ד נ(1) 48, 95-97 (1995) (להלן: עניין פלונית)).

41. לנוכח האמור, מהוראת סעיף 1(ב) לחוק נובע כלל, שלפיו החלטה בבקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק תינתן אם נוכח בית המשפט שהיא לטובת המאומץ. נראה כי מכאן יש ללמוד שכברירת מחדל, חוק האימוץ מבכר את רצון המאומץ לעיין בפנקס ולגלות פרטים מזהים על הוריו הביולוגיים, על פני רצונו המתנגש של ההורה הביולוגי.

42. יתר על כן, נראה כי כלל זה ונקודת המוצא הנגזרת ממנו נובעים גם מהוראת סעיף 30(ב) לחוק עצמה.

ראשית יצוין כי אמנם, לעומת החוק הישן, סעיף 30(ב) לחוק לא מעניק למאומץ כאמור זכות מוחלטת לעיין בפנקס, אלא זכות שמימשה כפוף לשיקול דעת עו"ס חוק האימוץ או בית המשפט. ואולם, בעוד שלמאומץ הוענקה זכות כאמור, הוראת סעיף 30(ב) לחוק שותקת באשר להורים הביולוגיים, וממילא אינה מעניקה להם במפורש זכות כלשהי בעניין זה, לא כל שכן זכות וטו על מימוש זכות המאומץ לעיין בפנקס. אמנם, כמפורט לעיל, מדברי ההסבר להצעת החוק הרלוונטית עולה כי המחוקק התכוון שההורים הביולוגיים ישמיעו את עמדתם ביחס לבקשת המאומץ; וכי עמדתם כאמור וההשלכות מבחינתם תשמשנה שיקול בהכרעה אם להיעתר לבקשת המאומץ. ברם, חשוב לציין כי אין בכוונה זו של המחוקק כדי להקים להורים הביולוגיים זכות וטו ביחס לזכות המאומץ לעיין בפנקס.

שנית, ושמה עיקר, המסקנה כי במצב הדברים הרגיל, סעיף 30(ב) לחוק מבכר את רצון המאומץ על פני רצון ההורה הביולוגי, נלמדת גם מכך שלמאומץ מוקנית הזכות להשיג בפני בית המשפט על החלטת עו"ס לדחות את בקשתו לעיין בפנקס; בעוד שדומה כי זכות ערעור מסוג זה אינה מוקנית להורה ביולוגי במקרה של היעדרות לבקשת מאומץ. כידוע, תוכנה ומעמדה של זכות מהותית נקבעים, בין השאר, באמצעות האופן שבו הזכות מוגנת בדין (ראו, למשל: יששכר רוזן-צבי ההליך האזרחי 194 (2015)). בענייננו, העובדה כי המאומץ זכאי להגנה מפני פגיעה בזכותו לעיין בפנקס, בדמות האפשרות לערער בפני בית משפט על דחיית בקשתו; בעוד שהורה ביולוגי אינו זכאי להגנה מסוג זה, במקרה של דחיית התנגדותו לבקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק – מלמדת כי במצב הדברים הרגיל, המחוקק מייחס משקל רב יותר לרצונו של מאומץ לעיין

בפנקס ולגלות מידע מזהה על הוריו הביולוגיים מאשר לרצונו של הורה למנוע גילוי כאמור.

43. אשר על כן, נראה כי הוראות חוק האימוץ מובילות למסקנה כי במצב הדברים הרגיל, סעיף 30(ב) לחוק מעניק משקל רב יותר לרצון של מאומץ לעיין בפנקס ולגלות את זהות הוריו הביולוגיים, וכי רצונו זה יגבר, ככלל, על רצונו של ההורה הביולוגי למנוע גילוי כאמור. עם זאת, מהוראות החוק גם נובע כי זכות המאומץ לעיון בפנקס אינה מוחלטת, וכי הכרעה בשאלת מימושה צריכה להביא בחשבון אף את עמדת ההורים הביולוגיים, זאת, בשים לב לאינטרס הפרטיות שלהם, ואת ההשלכות מבחינתם הטמונות בקבלת בקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב). לפיכך, במקרים המתאימים, רצונו של מאומץ כאמור ייסוג מפני רצון ההורה.

קווים מנחים ליישום הוראת סעיף 30(ב) לחוק

44. המחוקק לא ביאר מהם אותם מקרים חריגים שבהם התנגדות ההורה הביולוגי תצדיק דחיית בקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק, ואיני סבורה כי יש לקבוע במקרה דנן רשימה סגורה וממצה של מקרים כאלה. עם זאת, יש להדגיש כי לנוכח האמור לעיל, מקרים אלו צריכים להיות מאופיינים בנסיבות מיוחדות, שבהן היעדרות לבקשת המאומץ צפויה לגרום להורה נזק ממשי, אשר חורג מהתחושות הקשות הכרוכות ברגיל במצב דברים מעין זה; וכי נזק ממשי זה, עולה באופן משמעותי על הנזק שצפוי להיגרם למאומץ כתוצאה מדחיית בקשתו. לדוגמא, מבלי לטעת מסמרות בסוגיה ומבלי למצותה, ייתכן כי ניתן למנות עם מקרים אלו נסיבות שבהן ההיריון נגרם כתוצאה מאינוס או גילוי עריות; נסיבות שבהן היעדרות לבקשת המאומץ מעוררת חשש ממשי לחיי ההורה הביולוגי, לביטחוננו האישי, לבריאותו, או להרס משפחתו; או נסיבות שבהן חשיפת זהותו בפני המאומץ תגרום להורה נזק רגשי או פסיכולוגי חמור (ראו והשוו: 270, בעמ' Marianne Brower Blair, *The Impact of Family Paradigms, Domestic Constitution, and International Conventions on Disclosure of Adoption Person's Identities and Heritage: A Comparative Examination*, 22 MICH. INT'L L. 587, 667 (2001)).

45. בהינתן שכמבואר לעיל, סעיף 30(ב) לחוק משמיע כי, ככלל, רצון מאומץ לעיין בפנקס יגבר על רצון הורה ביולוגי למנוע עיון כאמור, הרי שהנטל להוכחת נסיבות המצדיקות חריגה מהכלל מוטל על כתפי ההורה הביולוגי (ראו גם: 270, בעמ' 254;

Blair, בעמ' 667). לפיכך, לאחר הגשת בקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק, על גורמי השירות למען הילד לאתר את ההורה הביולוגי ולברר את עמדתו ביחס לבקשה כאמור. אם ההורה הביולוגי מתנגד לה, עליו לפרט בפני גורמים אלו את הטעמים להתנגדותו ולבסס במידה הנדרשת קיומן של נסיבות חריגות המצדיקות דחייה של הבקשה. בתוך כך, על גורמי השירות למען הילד להבהיר להורה הביולוגי את המצב המשפטי, ואת התנאים הנדרשים לקבלת התנגדות הורים לבקשה כאמור. כמו כן, על גורמי השירות למען הילד להסביר להורה הביולוגי על מהות השלבים השונים בהליך לפי סעיף 30(ב) לחוק; לעדכן אותו בכל התפתחות רלוונטית בהליך כאמור; ולאפשר לו ליטול חלק בשלבים הרלוונטיים.

46. מטבע הדברים, עצם הצורך של הורה ביולוגי להוכיח קיומן של נסיבות חריגות בנסיבות כגון דא עלול להיות כרוך מבחינתו בקשיים רגשיים משמעותיים. ואולם, למרות זאת, מדובר בצורך בלתי נמנע מבחינת הורה ביולוגי המתנגד לבקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק, בשים לב להסדר הקבוע בסעיף זה, כמפורט לעיל. עם זאת, חזקה על גורמי השירות למען הילד כי ימשיכו לנהוג ברגישות מרבית כלפי ההורים הביולוגיים ויסיפו לנהל את התהליך כולו בדיסקרטיות מוחלטת. בתוך כך, במידת האפשר, אין מניעה כי הורה ביולוגי יהיה מיוצג במסגרת שלבים בתהליך, שבהם נוכחותו-שלו אינה הכרחית.

47. כמפורט לעיל, תנאי הכרחי לקבלת התנגדות הורה ביולוגי ודחיית בקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק, הוא שייגרם להורה נזק ממשי אשר עולה באופן משמעותי על הנזק שייגרם למאומץ כתוצאה מדחיית בקשתו. ממילא, נוסף על התרשמות ממצבו של הורה ביולוגי המתנגד לבקשת מאומץ, על עו"ס חוק האימוץ להתרשם מנקודת מבט טיפולית מרצונו של המאומץ לעיין בפנקס. התרשמות זו צריכה להיות מעמיקה ובלתי-אמצעית, תוך אפיון המניעים לרצונו האמור, דוגמת מניעים פסיכולוגיים-רגשיים, בריאותיים, קנייניים; עמידה על עוצמתם בנסיבות המקרה; והערכת הנזק שייגרם למאומץ כתוצאה מדחיית בקשתו.

48. לאחר התרשמות כאמור של עו"ס חוק האימוץ מההורה הביולוגי ומהמאומץ, יכריע העו"ס בבקשת המאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק, בהתאם לקווים המנחים הנ"ל, ויתעד את התשתית העובדתית ואת מכלול השיקולים שניצבו בבסיס הכרעתו. אם דחה העו"ס את הבקשה, והמאומץ הגיש בקשה לבית המשפט לפי סעיף 30(ב) לחוק, התסקיר שיגיש העו"ס לבית המשפט לפי סעיף חוק זה יכלול את התייעוד האמור. בית המשפט יכריע בבקשת המאומץ בהתאם לקווים המנחים הנ"ל, כשהתסקיר לנגד עיניו.

49. יצוין, כי עשויים להימצא מקרים בהם התנגדות הורה ביולוגי לבקשת מאומץ לעיין בפנקס נעוצה, בעיקרו של דבר, בחשש של ההורה מפני האפשרות כי המאומץ ייצור קשר עמו או עם מי מבני משפחתו, לנוכח השלכות הטמונות מבחינת ההורה באפשרות כזו (כמפורט לעיל וכפי שיפורט עוד להלן, נראה כי זהו גם המצב בענייננו). לפיכך, כאשר הנזק שעלול להיגרם להורה ביולוגי כתוצאה מקבלת בקשת מאומץ נעוץ בעיקרו באפשרות שהמאומץ ייצור קשר עם ההורה או עם קרוביו; וכאשר מאפייניו של נזק זה עשויים להצדיק את דחיית בקשת המאומץ, בהתאם לקווים המנחים המפורטים לעיל – יש לשקול להציע למאומץ להסתפק באפשרות לעיין בפנקס ולהתחייב שלא ליצור קשר עם ההורים הביולוגיים או קרוביהם. אם הסכים המאומץ לאפשרות זו, וההתרשמות היא שהסכמתו כנה ואמינה, הדבר עשוי למזער באופן משמעותי את הנזק שעלול להיגרם להורה כתוצאה מקבלת הבקשה, וממילא להטות את הכף לעבר קבלתה. יצוין, כי את הסכמת המאומץ בעניין זה ראוי לתעד בהחלטה שיפוטית.

מן הכלל אל הפרט

50. אני סבורה כי קיים פער בין האופן שבו פורש ויושם ההסדר הקבוע בסעיף 30(ב) לחוק במקרה דנן, לבין האופן שבו יש לפרשו וליישמו בהתאם לקביעות שפורטו לעיל. לפיכך, דעתי היא שיש להחזיר את התיק לבית המשפט לענייני משפחה, על מנת שידון מחדש בבקשת המערערת לפי סעיף 30(ב) לחוק, בהתאם לקביעות שפורטו לעיל ביחס למשמעות האיזון הקבוע בסעיף זה, ולקווים המנחים ליישומו.

51. בעניין זה יצוין, כי נראה שהתסקירים מטעם עו"ס חוק האימוץ שהוגשו במקרה דנן לבית המשפט, היו חסרים.

ראשית, התסקירים, שהתמקדו במצבה של האם הביולוגית, ובתגובותיה לפניות אליה מטעם גורמי השירות למען הילד, לא העמיקו בתיאור מצבה הרפואי העדכני; ולא ביססו כלל את הנזק הרפואי הנטען שעלול להיגרם לאם כתוצאה ממתן אפשרות למערערת לעיין בפנקס האימוצים (חשוב לציין כי עמדת השירות התבססה אך על דברי האם עצמה מבלי לבקש, למשל, חומר רפואי רלוונטי, וממילא גם קביעת בית המשפט המחוזי שלפיה "עלול להיגרם בסבירות גבוהה נזק ממשי – נפשי וגופני – לאם הביולוגית", אינה מבוססת דיה). שנית, אין בתסקירים ניתוח מספק בדבר רצון המערערת לגלות את זהות אמה מנקודת מבט טיפולית. בתוך כך, דומה כי התסקירים לא כוללים

ניתוח מעמיק דיו של מניעי המערערת לגלות את זהות אמה; לא מפורט בהם במידה הנדרשת על עצמת מניעים אלו בנסיבות המקרה; ולא מוערך בהם הנזק שייגרם למערערת אם תידחה בקשתה.

כמפורט לעיל, תנאי לקבלת התנגדות הורה ביולוגי לבקשת מאומץ כבענייננו הוא שייגרם להורה נזק ממשי, וכי נזק זה עולה משמעותית על הנזק שייגרם למאומץ אם תידחה בקשתו; לפיכך, לשם בחינת התקיימות תנאי זה, על עו"ס חוק האימוץ לא רק לבחון לעומק את הנזק שעלול להיגרם להורה הביולוגי, אלא עליו לערוך ניתוח מעמיק כאמור גם ביחס לרצון המערערת ולהשלכות הטמונות מבחינתה בדחיית בקשתה, ולתעד ניתוח זה בתסקיר המוגש לבית המשפט.

52. כמו כן, יודגש כי עמדת עו"ס חוק האימוץ בענייננו, בדבר מצבה של האם הביולוגית והנזקים שעלולים להיגרם לה כתוצאה מקבלת בקשת המערערת – עמדה אשר ניצבת ביסוד הכרעת הערכאות הקודמות בענייננו – מבוססת על תגובותיה של האם לפניו מטעם השירות למען הילד שעסקו אך באפשרות של יצירת קשר ומפגש בינה למערערת.

כך, בתסקיר מטעם השירות למען הילד מיום 26.4.2021, צוין כי מסקנת עו"ס חוק האימוץ מהמפגשים שנערכו עם האם הביולוגית בשנת 1999 הייתה כי האם "אינה מסוגלת ומעוניינת להתמודד עם מפגש עם [המערערת – י"ו]". עוד צוין בתסקיר זה, כי גם מהשיח שהתקיים בין עו"ס חוק האימוץ לאם הביולוגית בשנת 2007, השורה התחתונה מבחינת השירות למען הילד הייתה כי "האם עמדה על דעתה כי אינה מסוגלת לקיים את המפגש". כמו כן, בתסקיר מיום 9.11.2021 צוין כי בשיחה שקיימה עו"ס חוק האימוץ עם האם הביולוגית עלה כי האם "הביעה קושי רגשי רב שהוביל להתנגדות להיפגש עם [המערערת – י"ו]"; וכי "במצב דברים זה, כפי שנכתב בתסקיר הקודם, עם כל הצער, החמלה וההבנה את רצונה של [המערערת – י"ו], לא נוכל לכפות על האם להיפגש עם גורמי הטיפול, המשפט ואף עם [המערערת – י"ו]". גם בדיון שנערך בבית המשפט המחוזי ביום 27.9.2023, ציינה עו"ס חוק האימוץ כי "התייחסנו לאורך כל השנים לבקשות לאתר את האמא ולראות אם יש משהו שהשתנה ואם היא יכולה לפגוש את הבת"; וכי האם הביולוגית הבהירה בשיחה האחרונה בינה לגורמי השירות למען הילד בשנת 2021 כי היא "מוכנה לענות על כל שאלה אבל לא להיפגש" (כל ההדגשות הוספו).

ואולם, כפי שכבר נאמר, בדיון האמור בבית המשפט המחוזי ציינה המערערת כי היא "מוכנה להתחייב חד משמעית לא לפנות אל [האם הביולוגית – י"ו]", ובאת-כוח המשיבה ציינה כי אפשר "למקד את הערעור על חשיפת זהותה ושמה [של האם הביולוגית – י"ו]. המערערת רוצה שם ושם משפחה תוך התחייבות שלא לנסות לפגוש אותה או את בני משפחתה". לנוכח האמור הציע בית המשפט כדלקמן:

"העו"ס לחוק האימוץ [...] תעשה מאמץ נוסף ליצור קשר עם האם הביולוגית, ותבהיר לה שכל רצונה של המערערת הוא לדעת את זהותה (שם פרטי, שם משפחה ותמונה) וכי היא מתחייבת שלא לנסות ליצור קשר עימה או עם מי מבני משפחתה, וכן לא לנסות בדרכים עקיפות כאלה ואחרות להעביר לאם מידע על עצם קיומה או לנסות לאתר אותה.

כמו כן מתחייבת המערערת שגם לאחר 120 של האם הביולוגית, ככל שתבקש לעמוד על זכות קניינית או אחרת, תפנה לצורך כך לבית המשפט ולא לקרובי משפחה או מכריה של האם. שירותי הרווחה יעדכנו את המערערת בדבר פטירתה של האם לאחר שיוודע להם".

ברם, עו"ס חוק האימוץ התנגדה במהלך הדיון הנ"ל להצעת בית המשפט,

בציינה את הדברים הבאים:

"היא [האם הביולוגית – י"ו] סירבה להפגש איתי ואני משערת שהיא לא תסכים למסור את זהותה ותמונה. ולא תיתן לי תמונה. השיחה איתי כל כך איימה עליה והרגשתי את החרדה והיא בוודאי לא תסכים למסור שום תמונה ו/או כל פרט. לא שאלתי אותה לגבי מסירת שמה, אבל אני יכולה להסיק רק מכך שהיא הרגישה מאוימת שהיא תפגש איתי, אז היא לא תסכים למסור שום פרט [...] אני כאשת מקצוע שהצד שלי הוא המצב הרגשי גם של אמא ביולוגית וגם של מאומצים, בניגוד לאמת המקצועית שלי לעשות דבר כזה, אני לא אהיה מסוגלת. אני חושבת שהמצב הרגשי הקשה, יכולות להיות לו השלכות קשות אם אבקש ממנה דבר כזה וזה יהיה בניגוד לאמת המקצועית שלי" (ההדגשות הוספו).

53. אם כן, למרות הסכמה מפורשת מצד המערערת להסתפק בקבלת פרטיה המזהים של האם הביולוגית, והתחייבותה המפורשת להימנע מיצירת קשר עמה, בין במישרין ובין בעקיפין (הסכמה והתחייבות שעליהן חזרה המערערת גם לפנינו); למרות שההסכמה והתחייבות האמורות עוגנו בהחלטה שיפוטית; ואף על פי שדחיית בקשת המערערת במקרה דנן מבוססת בעיקרה על הנזקים שעלולים להיגרם לאם הביולוגית

כתוצאה מהאפשרות שהמערערת תיצור עמה קשר – הרי שבקשת המערערת לא נשקלה מחדש בשים לב לאמור.

54. עוד יובהר, כי עו"ס חוק האימוץ סירבה כאמור לדון מחדש בבקשת המערערת, בציינה כי "לא שאלתי אותה [את האם הביולוגית – י"ו] לגבי מסירת שמה, אבל [...] אני משערת שהיא לא תסכים למסור את זהותה ותמונה" (ההדגשה הוספה).

אולם, כמבואר לעיל, לאם ביולוגית לא מוקנית זכות וטו בנוגע לבקשת מאומץ לפי סעיף 30(ב) לחוק. לפיכך, אף בהנחה כי האם לא תסכים שזהותה תיחשף בפני המערערת – הנחה שכאמור מבוססת בענייננו רק על השערה – היעדר הסכמה מצידה, אין בו כשלעצמו כדי להוביל לדחיית בקשת המערערת; ויש מקום לבחון מחדש את בקשת המערערת, אף בהתחשב בהתחייבותה להסתפק בגילוי זהות אמה כאמור ולהימנע מיצירת קשר עמה, ובהתאם לקווים המנחים שפורטו לעיל.

סוף דבר

55. לנוכח כל האמור לעיל, אציע לחבריי כי נקבל את הערעור באופן חלקי, כך שהתיק יושב לבית המשפט לענייני משפחה על מנת שידון מחדש בבקשת המערערת לפי סעיף 30(ב) לחוק, בהתאם לקביעות דלעיל ביחס למשמעות ההסדר הקבוע בו ולקווים המנחים ליישומו. בנוסף, בית המשפט ייתן דעתו להתחייבות המערערת להסתפק בגילוי זהות אמה ולהימנע מיצירת קשר עמה במישרין או בעקיפין. השירות למען הילד יגיש תסקיר נוסף לבית המשפט לנוכח הקווים המנחים שפורטו בעניין זה. עוד יודגש, כי על השירות ליידע את האם הביולוגית על אודות ההליכים המשפטיים המתנהלים בעניינה ולאפשר לה ליטול בהם חלק, בין בעצמה ובין באמצעות בא-כוח (יוער כי במהלך הדיון לפנינו נמסר לנו כי האם כלל לא יודעה על ההליכים שהתקיימו בבית המשפט המחוזי ולפנינו, וממילא לא ניתנה לה האפשרות להשמיע את טענותיה).

עוד אציע, כי המשיבה תישא בהוצאות המערערת בסך 5,000 ש"ח.

ש ו פ ט ת

השופט חאלד כבוב:

אני מסכים.

שופט

השופט אלכס שטיין:

1. האמור בפסק דינה של חברתי, השופטת י' וילנר, מקובל עלי במלואו – בכפוף להבהרות כדלקמן.

2. לשיטתי, ברירת המחדל בבקשות מהסוג שבו עסקינן היא כיבוד רצונו של המאומץ לגלות את שמותיהם – שמותיהם בלבד – של הוריו הביולוגיים. כפי שמוסבר היטב בפסק דינה של חברתי, מדובר בזכות חשובה של המאומץ אשר מקימה לטובתו את חזקת הגילוי. חזקה זו ניתנת לסתירה בהתקיים טעמים כבדי משקל שלא לאפשר למאומץ לדעת את שמותיהם של הוריו הביולוגיים. טעמים אלה כוללים חשש ממשי לפגיעה בתאו משפחתי של ההורה הביולוגי ובמערכת זוגית שהלה הקים – ולא רק פגיעות בהיבט הנפשי. כאשר בית המשפט שוקל את הטעמים הללו ומוצא את עצמו ניצב מול כפות המאזניים מעויינות, יהא עליו להחליט לטובת הגילוי וליתן למאומץ את מבוקשו. דחיית בקשתו של המאומץ תוצדק רק כאשר משקל הטעמים אשר עומדים נגד זכותו לגילוי כאמור גובר על משקלה היחסי של הזכות.

3. במסגרת זאת, טוב יעשה בית המשפט אם יבקש ויקבל מהמאומץ התחייבות שלא לנסות וליצור קשר עם הורהו הביולוגי, כל אימת שההורה הביולוגי אינו חפץ בקשר. הפרת התחייבות כאמור עלולה, בנסיבות מסוימות, להגיע לכדי הטרדה מאיימת כמשמעה בסעיף 2 לחוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001, על כל המשתמע מכך. אני סבור כי הבהרה ברוח זו צריכה להינתן למאומץ שזוכה לגילוי שמות הוריו הביולוגיים כנגד מתן התחייבותו שלא ליצור עמם קשר – כפי שקרה במקרה שלפנינו. בדרך זו יישמר האיזון בין האינטרסים המתנגשים: האינטרס של המאומץ לדעת את שמות הוריו הביולוגיים והאינטרס של הורהו הביולוגי – על פי רוב, האינטרס של האם שמסרה את המאומץ לאימוץ – לחיות את חייו ללא הפרעות והטרדות ומבלי לחוות, בניגוד לרצונו, "blast from the past".

שׁוֹפֵט

הוחלט לקבל את הערעור כאמור בפסק דינה של השופטת י' וילנר.

ניתן היום, כ"ו אלול תשפ"ד (29 ספטמבר 2024).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט